

Wandeling langs groene plekjes in de Goudse binnenstad

Uit de serie

Groenwandelingen in Gouda

2

Wandeling langs groene plekjes in de Goudse binnenstad

Uit de serie
Groenwandelingen in Gouda

colofon

tekst: Cyclus **lay-out:** Studio Steenberg en Bno **foto's:** A.J.N. van Kleinwee en Studio Steenberg en Bno

illustratie: vogelillustratie van stichting Veldwerk Nederland

druk: drukkerij Twigt bv, Waddinxveen **uitgave:** Cyclus en gemeente Gouda

Achter poortjes, steegjes en hekjes

Het historische centrum van Gouda kent een aantal leuke groene plekjes. Deze zijn echter zo gesitueerd dat ze niet altijd opvallen. Men moet door poortjes, steegjes en hekjes om erin te komen. Daarom zullen maar weinig mensen deze aardige groene plekjes weten te vinden. Dat is jammer want een bezoek aan deze groene gebieden is zeker de moeite waard. Daarom hebben we voor u deze groenwandeling 'Wandeling langs groene plekjes in de Goudse binnenstad' beschreven.

Het boekje begint met een inleiding. Daarna volgen de pagina's met de routebeschrijving, in het blauw, boven aan de pagina. Het onderste deel van de pagina is gereserveerd voor de beschrijvingen van de tuintjes die in de route worden genoemd. Op deze manier bent u in de gelegenheid om rustig te wandelen en zowel de route als de omschrijving van de tuintjes te kunnen volgen.

Veel wandelplezier.

Een gedetailleerde plattegrond met routeaanduiding vindt u achter in het boekje. Tijdens het lopen van de wandeling kunt u dan goed zien waar u zich bevindt.

1^e druk januari 1991

geheel gewijzigde versie: juli 2006

gewijzigde versie: april 2009

geheel gewijzigde versie: april 2011

Tuin van het Verzetsmuseum 11

Sierappel in het tuintje
in de Zeugstraat 15

Muurplanten 24

Platanen op de markt 28

inhoud

Hofjes van Barmhartigheid 4

BEGIN ROUTEBESCHRIJVING 6

Het Regentesseplantsoen 6

Het hofje van Letmaet 9

Het hofje van Cincq 10

Het hofje van Maria Tams 10

De tuin van het Verzetsmuseum 11

Het tuintje van de Zeugstraat 14

Het Cappenerhofje 16

Het Stadsdoelenhofje 17

Het Raoul Wallenbergplantsoen 18

Het hofje en de tuin bij huize Groeneweg 20

Het Swanenburghs hofje 21

Het hofje van het Willem Vroesenhuis 22

Wandeling rond de St. Jan 24

Wandeling naar St. Barbarahofje en
de Moriaantuin 26

Soortenlijst 29

Plattegrond 32

Hofjes van barmhartigheid

Deze groenwandeling gaat langs groene plekjes in het centrum van Gouda. De meeste hiervan liggen zo dat ze op het eerste oog niet zichtbaar zijn, waardoor ze ook wel verborgen tuintjes genoemd kunnen worden.

Ze zijn zo verstopt, omdat de meeste tuintjes in het verleden onderdeel waren van een hofje. Deze hofjes, waarvan er in de eerste helft van de achttiende eeuw 21 waren, werden door vermogende mannen en vrouwen gesticht. Althans, er werd op hun verzoek na hun overlijden geld van de erfenis gebruikt om grond te kopen en er huisjes op te bouwen. Deze moesten dan dienst doen als woningen voor armen die er gratis mochten wonen. Wel werd er soms een eis gesteld aan de toekomstige bewoners. Die eis had meestal betrekking op het geloof.

Wat bewoning betreft waren de vrouwen in de meerderheid, omdat mannen gewoonlijk maar slecht voor zichzelf konden zorgen. Voor hen was een oudemannahuis vaak beter geschikt. Een voorbeeld hiervan, het Willem Vroesenhuis, komen we later in de wandeling nog tegen. Bovendien bereikten vrouwen ook toen een hogere leeftijd dan mannen.

Bleekveld met pomp

Het karakteristieke van de hofjes was hun beslotenheid, die de meestal bejaarde bewoners rust en veiligheid gaf. Deze rust en veiligheid werd gewaarborgd door de huisjes rond een open ruimte te bouwen, die toegankelijk was via een poortje. Dit werd dagelijks bij toerbeurt door één van de bewoners bewaakt en 's avonds ging het op slot. De open ruimte werd meestal ingericht als bleekveld met een pomp. Het bleekveld bestond uit een grasveldje waarop de witte was te drogen en te bleken werd gelegd.

De huisjes waren wat uitvoering betreft erg sober. Alleen aan de poort werd in verhouding veel aandacht besteed. Deze kreeg meestal als herkenningsteken een gedenksteen met het familiewapen van de stichter erin verwerkt. Hierdoor kreeg het hofje wat meer allure. Er zijn nu nog maar weinig hofjes in de originele staat aanwezig. Vele zijn afgebroken wegens faillissement of bouwvalligheid. Van de hofjes die er nog zijn, is het gros niet meer volledig, doordat een aantal huisjes gesloopt is.

Geen enkel hofje heeft zijn bleekveld nog. Dit is vervangen door een tuintje. Deze tuintjes vormen de basis voor deze wandeling die ook langs andere (verstopte) stukjes groen loopt.

De hofjes worden bewoond. We willen u vragen rekening te houden met de privacy van de bewoners.

DE ROUTEBESCHRIJVING

Zie ook de
routekaart
achter in
dit boekje.

De route begint vanuit het VVV-kantoor. Hier gaan we **rechtsaf** de Markt over, waar in 1991 vier prachtige platanen zijn geplant. Voorbij de

1 Het Regentesseplantsoen

Dit lange plantsoen met zijn aanlegsteigers, bloemperkjes en vele boomsoorten bevindt zich aan de rand van het centrum van Gouda. Dit is 's zomers een drukbezochte aanlegplaats voor de pleziervaart en 's winters (als het echt vriest) een pittoreske ijsbaan. In deze groenstrook staan veel verschillende bomen. Een aantal bijzondere bomen worden in dit boekje beschreven.

Knoppen van de canadese populier.

De taxus.

6 *De taxus met daarachter de mammoetboom.*

1 Bij het begin van de groenstrook aan het klinkerpaadje staat een grote **canadese populier** (*Populus x euroamericana*). Het is een snelgroeiende soort, die een hoogte van 30 meter kan bereiken. Het hout wordt gebruikt voor het maken van kisten en kratten, lucifers, klompen enzovoort.

1 Een eindje verder, tegenover de Herpstraat staan twee conifeerachtigen. De eerste is een **taxus** (*Taxus baccata* 'Fastigiata') een zuilvormige soortgenoot van de gewone taxus die men veel als haag aanplant, wat we zometeen in het eerste hofje ook kunnen zien. Hij staat als zeer giftig te boek, wat hem vooral zit in het loof, en in de pit van de vrucht (dus niet het vruchtvlees).

1 De tweede conifeer is een langzaam groeiende soort, **mammoetboom** geheten (*Sequoiadendron giganteum*).

Waag gaan we aan het einde van de Markt **rechtsaf** de Hoogstraat in. Deze gaat over in de Kleiweg die we helemaal aflopen tot voor de brug, waar we **linksaf** slaan. Hier gaat onze route over het klinkerpaadje, door de groenstrook van het **Regentesseplantsoen**.

Aan de linkerkant komen we langs een speelplekje, Hartenerf. Dit is een van de hofjes waar niets meer van over is.

De Latijnse naam geeft al aan dat het een enorme boom kan worden. De grootst bekende mammoetboom is de zogeheten 'General Sherman' en meet 87 meter in de hoogte. Een bijzonder aspect is de bast, welke sponsachtig dik wordt naarmate de boom een hogere leeftijd bereikt. Dit is al vele malen een toereikende bescherming tegen bosbranden gebleken. De vraag is of dit exemplaar ooit tot grote hoogte zal stijgen aangezien de mammoetboom een hekel heeft aan stadslucht.

Een opvallende boom is de **tulpenboom (Liriodendron tulipiferum)** (Tegenover nr. 22c).

Het blad heeft de vorm van een tulip en in juni verschijnen de grote groene bloemen met aan de onderzijde oranje/gele vlekken. Een tulpenboom in bloei is beslist een spektakel. In het najaar verkleurt het blad naar felgeel-oranje.

Bloem van de tulpenboom.

Een vleugelnoot met zijn lange vruchten.

 Aan het einde van de klinkerverharding steken we de weg over. Aan de rechterkant hebben we de locatie waar vroeger het hofje van Jangenius stond en links zien we de achterkant van het eerste hofje. **Het hofje van Letmaet.**

We verlaten het hofje **via de zijkant** en gaan **linksaf**, waardoor we langs de oorspronkelijke poort van het hofje komen op de Nieuwehaven.

Vervolg
Het Regentesseplantsoen

Kerspruim.

 De volgende boom kunnen we niet missen doordat hij opvalt met zijn witte bast. Het is een **berk (Betula ermanii)** die op latere leeftijd steeds wat meer van zijn witte kleur kwijt raakt. De stam krijgt dan een ruwer uiterlijk met losse, papierachtige flodders.

 De eerstvolgende boom is een **haagbeuk (Carpinus betulus)**. Het is een veel gebruikte soort voor heggen, maar kan ook, zoals hier, een forse boom vormen. Het hout is één van de

sterkste van alle inlandse houtsoorten, en wordt gebruikt voor hamertjes in piano's en voor hakblokken.

 Een andere kleine boomsoort is de **kerspruim (Prunus cerasifera 'nigra')**. Het is een grillig groeiend boompje met donker bruinrood blad, en roze bloemetjes. Hij staat vlak achter de treurwilg en voor het groepje

 bruine beuken (Fagus sylvatica 'Atropurpurea'). De gewone beuk komen we later nog tegen in een gesnoeide vorm.

De berk met zijn opvallende witte bast en een takje met mannelijke katjes van de berk.

2 Het hofje van Letmaet

Dit is het eerste hofje van onze route. Het is gesticht door Christina Gijsberts, weduwe van mr. Floris Letmaet. Ze voerde hiermee het testament uit van haar zoon Harman Letmaet, die haar zijn vermogen naliet met als eis dat ze een deel van het kapitaal zou gebruiken voor een liefdadig doel.

Christina kocht hiervoor een stukje grond achter het nu nog aanwezige poortgebouwtje, dat ze er later bij kocht. Op deze grond werden acht huisjes gebouwd. De huisjes kwamen in 1616 gereed, maar de poort met de gedenksteen, gemaakt door Gregorius Cool volgde pas tien

jaar later. Dit was een jaar na de dood van Christina in 1625. Het poortgebouw werd in 1974 gerestaureerd, in tegenstelling tot de huisjes erachter die in december van het jaar daarvoor waren gesloopt.

De tuin van dit hofje is aangelegd in 1975. Het ontwerp is gemaakt door een ontwerper van de plantsoendienst en is in nauwe samenwerking met bewoners tot stand gekomen.

Opvallend is de enorme **plataan (Platanus acerifolia)** die als het ware een groot formaat poort vormt.

Het hofje is aangeplant met veel lage plantensoorten waar af en toe een solitaire heester in staat. Eén daarvan is een **viburnum** soort (**Viburnum rhytidophyllum**). Dit is één van de vele soorten die bestaan. De exemplaren in deze tuin bloeien laat in het jaar met witte bloemen en blijven de hele winter groen.

De grote hagen die we hier zien zijn gevormd van **gewone taxus (Taxus baccata)** waarvan we in het Regentesseplantsoen de zuilvormige soortgenoot zagen.

 Vier deuren verder bij de nummers 246 - 270, is de poort die toegang geeft tot het volgende hofje, **het hofje van Cincq**.

We vervolgen onze route op de Nieuwehaven. Tegenover de oude brandweer herinnert alleen een gevelsteen boven een poortje nog aan een ander hofje. **Het hofje van Maria Tams** . Het is in 1656 gesticht met geld uit de nalatenschap van Maria Tams en bestond uit negen huisjes. In de jaren vijftig zijn deze woningen gesloopt.

Haagbeuk.

Het hofje van Cincq

Mr. Cornelis Cincq was advocaat aan het hof van Holland en een rijk vrijgezel. Hij liet na zijn dood in september 1698 zijn vermogen na aan de diaconie-armen van de gereformeerde kerk van Gouda.

Dit vermogen bestond uit zestien duizend gulden, waarvan na de bouw nog maar vierduizend gulden over was. De rente hierover was niet voldoende om het onderhoud van de huisjes te kunnen bekostigen. Hierdoor heeft het hofje meer dan een eeuw met financiële moeilijkheden gekampt. Nu is het één van de weinige hofjes waar geen enkel huisje van is gesloopt.

 De binnenplaats is bekleed met twee bomen in kleine plantvakken. Dit zijn **haagbeuken (Carpinus betulus zuil')**. Er wordt regelmatig in gesnoeid om te voorkomen dat ze te groot worden. Het gevolg is een dichte en compacte kroon.

Even verderop zien we **de Vrouwetoren 5**. Deze is omstreeks 1490 gebouwd, als onderdeel van 'Onser Lieve Vrouwenkapel'. De kapel is al voor 1585 afgebroken, alleen de toren bleef staan, wat de huidige naam verklaart. De fundering is in de loop der jaren regelmatig verstevigd omdat de nu op zichzelf staande lange toren dreigde te verzakken op de slappe ondergrond.

Voor de toren gaan we **rechtsaf**, de Vrouwesteeg in. Hier vinden we achter het Verzetsmuseum, onder het Jongkind poortje door, de derde tuin: **De tuin van het Verzetsmuseum**.

6 De tuin van het Verzetsmuseum

De gedenksteen van dit poortje vormt de herinnering aan een hofje dat oorspronkelijk aan de Zeugstraat lag. De door Adriaan Jongkind gestichte huisjes zijn verkocht in 1959 aan de toenmalige huurder van het Poorthuis. Het hofje is daarna met toestemming van de gemeente met de grond gelijk gemaakt, mits de gedenksteen de gemeente toekwam. De poort is op deze plek in 1987 weer in ere hersteld.

De tuin is ook in 1987 opgesteld. Wellicht bent u toe aan een kopje koffie of een ander drankje. Als het museum geopend is kan dit hier genuttigd worden. Bijzondere elementen in deze tuin zijn de leibomen (paardekastanjes) en de zuilvormige beuk.

De **paardekastanje (Aesculus hippocastanum)** kennen we

Blad van de paardekastanje.

 Vanuit de tuin gaan we rechtdoor, langs het groene hek, de Vrouwepoort in. We lopen deze uit en komen op een speelplekje dat achter de oude brandweerkazerne ligt.

 Hier staan vier **watercypressen (*Metasequoia glyptostroboides*)** . Dit zijn conifeerachtigen, die 's winters hun naalden laten vallen. Het grote dak is van de gereformeerde kerk aan de Turfmarkt. Met deze kerk aan onze rechter-

De watercypressen in het voorjaar en de winter.

De tuin van het verzetmuseum.

Rode beuk.

Blad van de watercypress.

hand lopen we **door de groene poort**, waardoor we uitkomen op de Turfmarkt.

Op de Turfmarkt gaan we **linksaf** tot de Kleiweg, welke we **schuin naar links** oversteken, de Sint Anthoniestraat in. Deze gaat tussen de Agnietenkapel links en de Waag rechts, over in de Zeugstraat.

Hoe de Zeugstraat aan zijn naam komt, ligt voor de hand. In vroegere tijden waren loslopende

*varkens in het stadsbeeld namelijk heel gewoon. Zij deden in zekere zin datgene wat *Cyclus nu* doet: het wegwerken van het afval.*

🌳 De bomen langs het water zijn **kastanjes** (*Aesculus hippocastanum* 'Baumannii').

De prachtig bloeiende magnolia.

alleen in de vorm van een grote boom, waarvan we er in deze route ook een aantal tegenkomen.

🌳 Het zelfde geldt voor de **rode beuk** (*Fagus sylvatica* 'Purpurea'), hoewel deze ook wel wordt gebruikt voor hagen.

🌳 Naast de rode beuk staat een **Beverboom** (*Magnolia soulangiana*). Eind april - begin mei tooit een overvloed aan bloemen hem, lijkend op grote tulpen, wit met aan de buitenkant purper getint. Ten onrechte vaak tulpenboom genoemd, maar de echte tulpenboom zijn we al tegen gekomen in de groenstrook van het Regentesseplantsoen.

 Na ongeveer 150 meter zien we aan de **rechterkant**, over het water een openbaar tuintje. **Het tuintje aan de Zeugstraat.**

Als we het tuintje uitlopen vervolgen we onze route in de Zeugstraat tot de Cappenersteeg.

⑧ Het tuintje aan de Zeugstraat

Dit openbare rustplekje, toegankelijk via een bruggetje, wordt niet vaak als zodanig gebruikt.

Toch is het een prachtig tuintje om even uit te rusten, vooral als de vaste planten in bloei staan.

 Aan de rand van dit tuintje en gedeeltelijk over het water hangend, staat een leuk alternatief voor de overbekende treurwilg. Het is een **treur-es (Fraxinus excelsior 'Pendula')** die deels ook als visuele afscheiding dienst doet.

 Verder zijn hier een paar kleiner blijvende boompjes geplant die een grote sierwaarde hebben. In het midden staat een **sierappel-boompje (Malus 'Liset')** dat

vroeg in het voorjaar met rode bloemetjes kleur geeft aan dit tuintje en in het najaar met donkerpurper gekleurde appeltjes.

 Op de hoek van het gebouw recht tegenover de ingang staat een ander **sierappeltje, (Malus toringo)**. Deze boom heeft een bredere kroon die in mei vol zit met witte bloemetjes en in het najaar met gele, soms iets rood getinte vruchtjes.

 De boom die in het midden, meer naar het water toe staat is een hazelaarsoort (**Corylus colurna**), **ofwel boom-, of kurk-hazelaar** genaamd. Hij kan 15 meter hoog worden met horizontaal afstaande takken. Het kenmerkende van de takken is dat ze bedekt zijn met een laag kurk.

 Achter het dichtst bij de ingang staande bankje groeit een **stermagnolia (Magnolia stellata)**. Dit is een struik die,

Blad van de pruikenboom.

Blad van de boom- of kurkhazelaar.

De stermagnolia in bloei.

Sierappel.

net als de meeste boompjes in dit tuintje, in het voorjaar opvalt door zijn bloemen. Ze komen voor het blad en zijn spierwit. De struik blijft klein, met een maximale hoogte van 1,75 meter en hij groeit langzaam.

Verder vindt u hier nog een **pruikenboom (Cotinus coggygria 'Royal Purple')**. Het is een opmerkelijke sierstruik met donker purperen blad. Afkomstig uit het Middellandse zeegebied.

 Hier gaan we **linksaf**. In deze steeg vinden we een speel- en rustplekje. **Het Cappenerhofje**.

De Cappenersteeg lopen we verder uit waarna we schuin oversteken, het Paradijs in. Aan het einde hiervan gaan we **rechtsaf**, via de

Houtmansgracht en **weer rechtsaf** de Lange Tiendeweg op. Na ongeveer 20 meter staat aan de rechterkant een groot herenhuis.

Dit is in 1762 gebouwd ter vervanging van het gebouw van de stadsdoelen. Tot 1795 was de schutterij

9 Het Cappenerhofje

Hier staan een drietal bankjes. Dit plekje wordt in de zomermaanden zo nu en dan gebruikt voor een ruilbeurs en een boekenmarkt.

 Bijzonder is hier de **judasboom (Cercis siliquastrum)** die als leiboom wordt gesnoeid. Hij bloeit rond april-mei met purperroze bloemenbundels voordat het blad er is, op de takken en het oude hout. De bloemen kunnen dus ook op de stam zitten.

 Aan de straatkant staan twee smalopgaande boompjes. Dit zijn **peren (Pyrus callieriana 'Chanticleer')** en net als de appelboompjes van zo-even, geschikt voor de kleinere tuinen. Ook van deze perenboompjes hebben we twee

keer plezier. In het voorjaar door de fraaie witte bloemwijze en in het najaar door een prachtige oranje-gele herfstkleur.

 Aan de zijkant van het pleintje, staat nog een boom met een zeer mooie herfstkleur. Het is een **amberboom (Liquidambar styraciflua)**. De kleuren van het blad in het najaar variëren van geel en oranje tot karmijnrood. Zijn takken zijn net als bij de kurkhazelaar die we net zagen, herkenbaar aan de laag kurk die erop zit.

Judasboom.

erin gezeteld. Daarna heeft het diverse doelen gediend, zoals de kazerne en het gymnasium.

Links in de gevel is een poort. Hierachter vinden we een particuliere tuin die speciaal is opgesteld voor deze groenwandeling. **Het Stadsdoelenhofje.**

Blad van de bol- of kogel-acacia.

10 Het Stadsdoelenhofje

Het leuke van dit tuintje is de symmetrische opbouw met de door buxus-haagjes omgeven vakken. De symmetrie is verder doorgevoerd in de beplanting binnen de vakken. Als we goed kijken, zien we dat de vakken als het ware elkaars spiegelbeeld zijn.

Opvallend in de manier van deze vormgeving is de gelijkenis met de boerentuintjes in de Betuwe en het Land van Vollenhove. Deze zijn opgebouwd met de grondgedachte die in de Middeleeuwen en de Renaissance tot ontwikkeling kwam en bestond uit een versiering in het midden.

Onder een versiering wordt hier verstaan, een mooie put of een fraaie vijver. Hier omheen werden planten gezet, hetzij in pot-

ten, hetzij in plantenvakken. Het centrale punt van een boerentuintje bestaat soms uit een rond bloembedje, ook wel vormgegeven door een grote auto-, of tractorband. Dit basisidee heeft van oudsher een heel functionele achtergrond. De put of vijver werd omgeven door een verharding van waaruit in vier richtingen padjes liepen door de plantenbedden heen. Deze inrichting was handig bij het besproeien van de planten.

Sint jacobsvlinder.

In een boerentuintje is dit verder uitgewerkt met heggeltes en in bolvorm gesnoeide boompjes. Deze zijn hier aan de zijkant geplaatst, om de muur een beetje te bedekken.

 Het zijn **bol- of kogelacacia's, (Umbraculifera)**. Ook deze goed te snoeien boomsoort krijgen we regelmatig te zien in het hartje van Gouda.

 We lopen deze tuin weer uit via de poort en gaan verder over de Lange Tiendeweg in de richting van de St. Janskerk.

Na ongeveer 150 meter slaan we voor de Borstelbrug **linksaf** de Jeruzalemstraat in. Daar ligt na

ongeveer 50 meter aan de **linkerkant** het **Raoul Wallenbergplantsoen**.

 Als we het pad naast het poortje afwandelen staat aan de linkerkant een boom met grote driedelige doorns.

Dit is de **valse christusdoorn** (*Gleditsia triacanthos*), een boom die snel groot groeit en welke zeer winterhard is.

Aan de achterkant van dit plantsoentje groeit een grote paardekastanje, waarvan we eerder de als leiboom gesnoeide versie zagen.

11 Het Raoul Wallenberg-plantsoen

In dit parkje staat het poortje van de voormalige joodse begraafplaats. Het vormt een monument voor de joodse burgers van Gouda die in de tweede wereldoorlog zijn omgekomen. Tevens is het de enige herinnering aan de joodse gemeenschap.

Voor de oorlog bestond de joodse gemeenschap uit 257 personen. Na de oorlog waren er hier nog maar 16 van in leven. Het beeldje boven het poortje is gemaakt door professor Wertheim en had als basis de klagende profeet Jeremiah.

In de perkjes langs de straat staan 2 **koningsslindes** (*Tillia x vulgaris 'pallida'*).

Achter het monument staat **de vaantjesboom** (*Davidia involucrata*). De bloei van deze zeldzame Chinese boom (mei-juni) is zeer opvallend. De rode bolvormige vruchten zijn omgeven door twee grote crème-witte schutbladen, vaantjes genoemd. In de herfst blijft een zachte donkerbruine vrucht over.

Blad van de koningslinde.

Vrucht en schutbladen van de vaantjesboom.

Sierappel.

Vaantjesboom.

 Uiteindelijk door de opening in de muur die we tegenkomen, staan we op de Groeneweg. Hier gaan we **rechtsaf** en na het gebouw van de Casimirschool **linksaf**, de Koepoort in (zie het naambordje even verderop). We gaan nu **rechtsaf** 'De Baan' in en komen bij achtereenvolgens het hofje en **de tuin bij huize Groeneweg**.

De route loopt verder vanuit het ronde zitplekje met de kikker, de **Muilenpoort door**.

Het hofje en de tuin bij huize Groeneweg

Het gebouw rond het hofje, waar we nu achter staan, heeft tot 1753 onderdak gegeven aan een cellebroedersklooster. Na die tijd, tot 1849, zat er de voorloper van het gymnasium in, namelijk de Latijnse school. Toen deze eruit trok, werd het als werkinrichting in gebruik genomen door de stichting 'Huize Groeneweg', die nu in het erachter gelegen bejaardenhuis zit.

Het hofje is in 1984 voorzien van de huidige aankleding en is heel eenvoudig van opzet. Juist daarvoor straalt het een enorme rust uit. De vakjes zijn omgeven door bususheggetjes.

dan hij in werkelijkheid is. Doordat er om het openbare deel veel particulier initiatief aan de dag is gelegd wat betreft het groen, is deze plek uitgegroeid tot een klein parkje.

 In het midden staan diverse planten waaronder de **schoenlappersplant (Bergenia)**.

De bladeren doen denken aan grote lappen bij het herstellen van schoeisel.

 Verder vindt u hier nog de **vrouwenmantel (Alchemilla mollis)** en **lavendel (Lavendula)** waarvan de bloemen heerlijk ruiken.

De tuin bij het bejaardenhuis, is net als het hofje sterk symmetrisch van opbouw. Hij loopt (voor ons) naar achter toe smal weg. Hierdoor lijkt de tuin langer

Het lavendel trekt allerlei soorten insecten aan.

Hier zien we een smal opgaande boom. Het is een **eenstijlige meidoorn** (*Crataegus monogyna 'Stricta'*). Hij bloeit in mei-juni, met witte bloemen en krijgt in de herfst dofrode, eivormige vruchten.

Als we **schuin naar links** de Groeneweg oversteken, dan komen we voor **het Swanenburghs hofje** te staan. We moeten hier weer een poortje openen om het hofje te bekijken. (De bewoners zijn zeer gesteld op hun privacy.)

13 Het Swanenburgh's hofje

De in 1691 overleden weduwe Elisabeth Nathan Bars liet haar geld na aan de diaconie van Gouda, om er een hofje van te stichten. Dit moest de naam dragen van haar echtgenoot Noach Cornelisz Swanenburgh.

In 1692 is het hofje tot stand gekomen, alleen de gevelsteen heeft toen nog een jaar op zich laten wachten en draagt het jaartal 1693.

Deze gevelsteen met het wapen van de familie Swanenburgh is bij de herbouw van de woningen in 1892 verwijderd. Hij is nu te

zien in de tuin van het Catharina gasthuis, ingemetseld in de gevel van het ernaast gelegen restaurant. Deze tuin komen we tegen als we rond de St. Jan wandelen. Het aantal huisjes is in de loop der jaren wegens bouwvaligheid teruggebracht van 16 naar 11.

Het oorspronkelijke bleekveld is ook hier veranderd in een tuintje dat door de kleine schaal een hele intieme sfeer uitstraalt. Er is grotendeels gebruik gemaakt van vaste planten met enkele heesters.

 We verlaten het hofje weer via het poortje en gaan **rechtsaf**. Na circa 50 meter lopen we **rechtsaf** de Kees Faessens Rolwagensteeg in. We komen nu in de Spieringstraat, die we **schuin naar rechts** oversteken. Naast nummer 4 kunnen we weer een poortje door dat uitkomt in een

Het hofje van het Willem Vroesenhuis

Hier was lang geleden een kerkhof. Later was het de tuin voor de mannelijke bewoners van het huis. De tuin is nu eigendom van de gemeente en opengesteld.

 Als we dit hofje binnen komen staat in de bestrating een opgaande boom de **valse acacia (Robinia Pseudoacacia)**.

De tuin van dit hofje waar we ons nu bevinden is aangelegd in 1982. In het ontwerp is de langgerekte vorm van de binnenplaats benadrukt met in het midden de tuin met een omheining van buxus en er omheen een oude klinkerbestrating.

 Achter in de tuin bevindt zich de **grote blauwe ceder (Cedrus atlantica 'Glaucua')**, deze was bij de aanleg in 1982 al aanwezig.

Takje van de blauwe ceder.

gangetje. Dit leidt via een hekje naar het hofje van **het Willem Vroesenhuis**, het voormalige oudemannenhuis.

We komen hier via de achteringang binnen en we kunnen het verlaten **via de voordeur**. Deze ligt verscholen achter de groene deur, in

het verlengde van het hekje waardoor we binnen zijn gekomen. Via die groene deur komen we in een halletje, dat we kunnen verlaten via de voordeur, recht voor ons. Via de voordeur komen we voor de vroegere Willem Vroesentuin te staan.

Op dit punt van de wandeling heeft u **3 keuzes**:

A Een rondje om de St. Jan

Vanaf de voorzijde van het Willem Vroesenhuis kunt u nu de **Willem Vroesentuin inlopen** die zich recht voor u bevindt. Wanneer u deze tuin aan de achterzijde uitloopt en een groot deel van de St. Jan bent rondgelopen passeert u de grote imposante ingang van de kerk.

15 De St. Jan is de langste kerk van Nederland (123 meter) en gebouwd in 1552. Het is zeer de moeite waard hem eens van binnen te bezichtigen. Hij bevat 70 prachtige gebrandschilderde ramen, die wereldberoemd zijn vanwege hun kleuren.

Links om de hoek kunt u onder een boog in een steunbeer van de St. Jan doorlopen (zie foto hieronder). Hierna gaat u **rechtsaf** het eerste bruggetje over. Als u op het bruggetje staat kunt u goed op de kademuur kijken waar verschillende muurplanten groeien (zie ook het boekje over de goudse muurplanten).

A Een rondje om de St. Jan (de rode route)

De wandeling kan hier een stukje verlengd worden door de Willem Vroesentuin in te lopen, waardoor we rond de St. Jan kunnen wandelen. Een wandeling van ongeveer 10 min. U komt dan weer uit waar u nu staat, voor het Willem Vroesenhuis (zie deze pagina).

U komt nu in de 'open tuinen'. Het gebied achter de Kerk heeft een belangrijke cultuurhistorische functie. Het bevat vele historische gebouwen, een museum, werkplaatsen enzovoort. Door gemeentelijk toedoen zijn in 1993 een aantal achtertuinen van woonhuizen openbaar toegankelijk gemaakt en met elkaar verbonden, met als doel de kwaliteit en de sfeer van het gebied te verbeteren. Het is een heerlijk rustig gebied geworden waar u wat kunt uitrusten op één van de bankjes (op donderdagochtend kunt u dan luisteren naar de beiaardier die op het carrillon speelt).

Aan het einde verlaat u de tuinen **door het poortje** bij het Catharina gasthuis.

16 Op dit poortje, dat stamt uit 1609, is een reliëf te zien. Dit beeldt de bijbelse gelijkenis uit van de arme Lazarus en de rijke man van wiens tafel Lazarus de kruimels at.

B Langs museum de Moriaan en het Barbarahofje (de groene route)

De wandeling kan ook nog verlengd worden met een wandeling langs de tuin van het museum de Moriaan en het St. Barbarahofje. Een extra wandeling van ongeveer 20 minuten tot het VVV. (zie volgende pagina).

C De route beëindigen

We lopen met de Willem Vroesentuin aan onze rechterhand **het linker bruggetje over**, de Molenwerf uit tot de Oosthaven. Hier kunt u **rechtsaf** gaan de Oosthaven op. U komt dan weer op de Markt bij het stadhuis en de VVV.

Het draagt de naam 'het Lazaruspoortje' en is ontworpen door de beeldhouwer Gregorius Cool. Hier is, zoals eerder vermeld, in de muur van het restaurant naast het museum de gevelsteen van het Swanenburghs hofje te zien. Vermeldenswaardig is ook dat er plannen in ontwikkeling zijn om deze tuin samen te voegen met de ernaast gelegen percelen van onder andere, de oudheidkundige werkgroep 'Gouda'.

U slaat nu **rechtsaf**. We vervolgen de wandeling rond de St. Jan en komen over de koorbrug, terug bij het Willem Vroesenhuis.

U heeft nu 2 keuzes:

nog een wandeling langs het museum de Moriaan en het Barbarahofje, **zie hierboven B**

of u kunt de route beëindigen, **zie hierboven C**.

In kleine kieren en gaatjes onder het dak van de St. Jan wonen talrijke vleermuizen.

Het poortje uit 1609 bij het Catharina gasthuis.

B Langs museum de Moriaan en het St. Barbarahofje

Als u weer met uw rug naar het Vroesenhuis toe staat gaat u **linksaf** de Molenwerf op en op het einde van deze straat **linksaf** de Oosthaven op.

Hier zien we voordat we de Noodgodsbrug overgaan aan de overkant (op de Westhaven 29)

het Nationaal Farmaceutisch Museum de Moriaan, onderdeel van museumgoudA. Dit was eens een tabaks-, koffie-, en theewinkel. Het renaissancegebouw stamt uit 1617 en is één van Gouda's eerste stenen huizen. Het is herkenbaar aan het overhellen van de voorgevel, wat vroeger bij het binnenhalen van de koopwaar met een takel, makkelijk was.

We lopen daarna **de Korte Noodgodsstraat in** en nemen de eerste straat **links**. Dit is de Peperstraat. Deze straatnaam herinnert aan de tijd dat kolo-

Vinkjes zorgen voor een prachtig fluitconcert in het St. Barbarahofje.

18 De Moriaantuin

De manier van planten die in deze tuin gebruikt is, hebben we in het eerste hofje ook gezien. Het is gebaseerd op een onderlaag van vaste planten en lage heesters, waarin alleenstaande hogere heesters en bomen geplant zijn. Op deze manier wordt een rustig beeld gecreëerd waarin de alleenstaande heesters en bomen het best tot hun recht komen.

Het eerste wat hier opvalt is de grote boom rechts op de voorgrond. Dit is een **hemelboom (Ailanthus altissima)** waar de beheerder met het onderhoud de handen aan vol heeft. Hij vormt namelijk veel wortelopslag, soms wel tot zo'n 30 meter van de stam verwijderd. Het blad van deze boom loopt laat uit in een roodbruine kleur en het wordt ook weer vroeg in het jaar afgeworpen. In juni-juli verschijnen onaangenaam geurende groenwitte bloempluimen, die omge-

zet worden in decoratieve geelgroene of rozerode vruchten.

Het boompje links op de voorgrond is een **sierkers (Prunus serrulata)**. In het voorjaar zit het helemaal vol met roze bloemen, waarna het blad verschijnt en de sierwaarde verdwenen is.

Voor ons links achter in de tuin staat nog een voorjaarsbloeiër. Het is een hoogopgegroeide, witbloeiende gewone **wilde peer (Pyrus communis)**,

veel voorkomend in Limburg. De handperen stammen onder andere van deze soort af.

Het boompje dat in het centrum van de tuin staat is een **beverboom (Magnolia kobus)**. Het is een kleine boom met een brede kroon. Hij gaat pas na 10 tot 15 jaar uitbundig bloeien, met witte bloemen. Voor die tijd bloeit hij met mate. De bloeitijd is half april tot begin mei.

Rechts op de voorgrond zien

niale waren per schip werden aangevoerd en opgeslagen in pakhuizen. Even verderop gaan we **rechtsaf** (Korte Raam) en meteen weer **rechtsaf**, waardoor we in **17 het St.-Barbarahofje** komen. Het is een speelplekje waarvan het beeld geheel bepaald wordt door de bomen. De beuk trekt daarvan de meeste aandacht door zijn mooie, grillige stam. Doordat er zoveel bomen staan, is het er op een

we een wintergroene heester waarvan in het eerste hofje een soortgenoot stond. Het is een **klimopsoort (Hedera helix 'Woerner')** die een struik vormt tot 1,75 meter hoogte.

Even verderop in de straat wordt een huis half bedekt door een andere **klimop (Hedera helix 'Arborescens')** wat prachtig is om te zien.

Links van de tuin tegen de gevel groeit nog een klimplant. Het is een **wingerdsoort (Parthenocissus tricuspidata)**. Hij zet zich met zuignapjes vast aan de muur en kan tot zeer grote hoogtes klimmen. Hij is vooral in de herfst heel mooi door de prachtige dieprode verkleuring van het blad.

warme zomerdag lekker koel en heeft het een grote aantrekkingskracht op vogels. Hierdoor kan er bijna het hele jaar door genoten worden van fluitconcertjes.

We verlaten dit groengebiedje via het **smalle steegje**, dat eindigt in de Kuiperstraat. Hier gaan we **rechtsaf** en bij de Peperstraat **linksaf**. Hier groeit aan de overkant tegen de muur, een **esdoorn (Acer pseudoplatanus)**. Hij heeft zich onder een poortje doorgewrongen en probeert zich staande te houden. Even verderop komen we langs de achtertuin van het al eerder besproken museum **de Moriaan**. Deze tuin is toegankelijk via het museum en is goed zichtbaar vanaf de Peperstraat. Dit is de laatste tuin van de route.

U kunt op de Markt komen (bij het stadhuis en de VVV) door de Peperstraat verder uit te lopen en aan het einde **rechtsaf** te gaan. Daarna de brug over (**linksaf**) en een klein stukje verder lopen.

Hemelboom.

Op de markt staan **vier grote platanen (Platanus acerifolia)**. Door het metselen van de verhoogde bakken, hebben de wortels meer ruimte voordat ze het grondwater bereiken. Hierdoor kunnen de bomen beter en gelijkmatiger groeien. De kans dat ze tot volle wasdom komen is op deze manier ook veel groter.

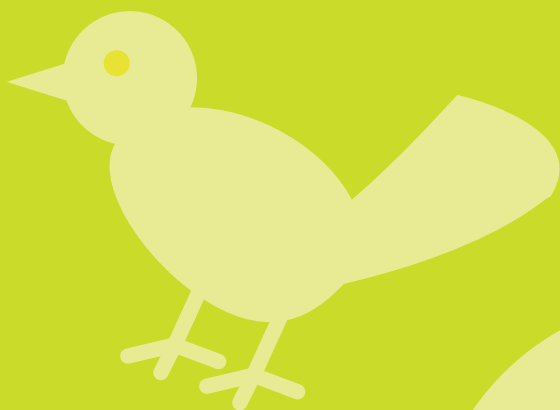

Blad en vrucht van de plataan.

Soortenlijst

latijnse naam	nederlandse naam	blz.
bomen en planten		
<i>Acer pseudoplatanus</i>	gewone esdoorn	27
<i>Aesculus hippocastanum</i>	paardekastanje	11
<i>Aesculus hippocastanum</i> 'Baumannii'	paardekastanje	13
<i>Ailanthus altissima</i>	hemelboom	27
<i>Alchemilla mollis</i>	vrouwenmantel	20
<i>Bergenia</i>	schoenmakersplant	20
<i>Betula ermanii</i>	berk	8
<i>Carpinus betulus</i>	haagbeuk	8
<i>Cedrus atlantica</i> 'Glauca'	blauwe atlasceder	22
<i>Cercis siliquastrum</i>	judasboom	16
<i>Corylus colurna</i>	boom-, kurkhazelaar	14
<i>Continus coggygia</i> 'Royal Purple'	pruikenboom	15
<i>Crataegus monogyna</i> 'Stricta'	eenstijlige meidoorn	21
<i>Davidia involucrata</i>	vaantjesboom	19
<i>Fagus sylvatica</i> 'Atropurpurea'	bruine beuk	8+12
<i>Fraxinus excelsior</i> 'Pendula'	treur-es	14
<i>Gleditsia triacanthos</i>	valse christusdoorn	19
<i>Liriodendron tulpiferum</i>	tulpenboom	7
<i>Liquidambar styraciflua</i>	amberboom	16
<i>Malus toringo</i>	sierappel	14
<i>Malus</i> 'Liset'	sierappel	14
<i>Metasequoia glyptostroboides</i>	watercipres	12
<i>Platanus acerifolia</i>	gewone plataan	9+28
<i>Populus x euroamericana</i>	canadese populier	16
<i>Prunus cerasifera</i> 'Nigra'	kerspruim	8
<i>Prunus serrulata</i>	sierkers	27
<i>Pyrus calleriana</i> 'Chanticleer'	sierpeer	16
<i>Robinia umbraculifera</i>	bol of kogelacacia	17
<i>Robinia pseudoacacia</i>	valse acacia	22
<i>Sequoiadendron giganteum</i>	mammoetboom	6
<i>Taxus baccata</i>	gewone taxus/venijnboom	9
<i>Taxus baccata</i> 'Fastigiata'	zuilvormige taxus	6
<i>Tilia x vulgaris</i>	hollandse linde	14
<i>Tilia x vulgaris</i> 'Pallida'	koningslinde	19
heesters en klimplanten		
<i>Cotinus coggyris</i> 'Royal purple'	pruikenboom	15
<i>Hedera helix</i> 'Arborescens'	klimop (struikvorm)	27
<i>Hedera helix</i> 'Woerner'	klimop	27
<i>Magnolia soulangiana</i>	beverboom	13
<i>Magnolia kobus</i>	beverboom	27
<i>Magnolia stellata</i>	stermagnolia	15
<i>Parthenocissus tricuspidata</i>	wingerd	27
<i>Viburnum rhytidophyllum</i>	viburnum	

Plattegrond binnenstad Gouda

Op de plattegrond is de start van de route aangegeven. De stippellijn met de pijltjes geven aan hoe u kunt lopen. De hoofdroute is in het blauw, de 2 extra wandelingen zijn in het rood en groen aangegeven.

Hieronder de numerieke volgorde van de te bezichtigen (groen)plekjes met de paginanummers waarop dit beschreven staat.

	pagina
1	6
2	9
3	10
4	10
5	11
6	11
7	12
8	14
9	16
10	17
11	18
12	20
13	21
14	22
15	24
16	24
17	26
18	26

GEBRUIKTE ICONEN

- Beschrijving wandelroute
- Parkeerplaats
- Fietsenstalling
- Uitgebreid beschreven groenplekje
- Bezienswaardigheid op route
- Drinkgelegenheid
- Planten/bloemen
- Bomen
- Struiken

Wandeling langs groene plekjes in de Goudse binnenstad

Dit boekje is een onderdeel van een reeks van uitgaven over de vele mooie groenplekjes en hun flora en fauna in Gouda. Deze boekjes zijn o.a. te verkrijgen bij het **Infocentrum Heempad (Inlooppmiddag elke eerste woensdag van de maand van 14.00 tot 16.00 uur. Het Heempad bevindt zich tussen de Bloemendaalseweg en de Ridder van Catsweg)**, bij Cyclus of de gemeente Gouda (Stadswinkel, Klein Amerika 20, Antwerpseweg 5 en Stadskantoor, Agnietenstraat 24).

Cyclus

Cyclus is gespecialiseerd op het gebied van het beheer van de openbare ruimte en afvalbeheer. Cyclus werkt in opdracht van overheden en bedrijven aan een schone, hele en veilige leefomgeving.

Bezoekadres:
Goudkade 23, Gouda

Telefoonnummer:
0182-547500

Voor meer informatie:
www.cyclusnv.nl

Dit is een uitgave van:

Enkele andere uitgaven zijn:

- › Wandeling op het Goudse Heempad (1)
- › Wandeling langs groene plekjes in de Goudse binnenstad (2)
- › Natuurvriendelijk tuinieren (3)
- › Excursies in de Goudse groengebieden (4)
- › Natuurwandeling door het Steinse Groen (5)
- › De huiswaluw, gierwaluw en vleermuis in Gouda (6)
- › Groenwandeling door Bloemendaal (7)
- › Goudse muurplanten (8)
- › Groene wal (9)
- › Ringslang (10)
- › Inlooppmiddag Infocentrum Heempad (11)
- › Acht wandelingen door ecologische groengebieden in Gouda (12)